

130 anys d'escola a Remolins

L'escola de Remolins ha celebrat 130 anys d'existència. El col·legi ho va celebrar dijous passat amb una festa en la qual van participar, a més dels alumnes actuals, pares, professors i alumnes antics i gent del barri. Com a element central es va inaugurar una exposició de fotos que s'han pogut recollir sobre diverses èpoques de la història del centre.

Josep Bayerri Raga,
periodista

El 1887, l'Ajuntament de Tortosa estava governat pels liberals fusionistes, després d'anys d'alcaldia conservadora. Justament aquest any era alcalde Pasqual Ballesté Franch, un dels pocs d'aquest període elegit per la corporació quan l'habitual era que fossin nomenats per real ordre del govern. Aquest 1887 fou un any emblemàtic a la història de Tortosa: s'enderrocaren les darreres muralles del carrer de la Unió (avui Teodoro González), s'aprovà la urbanització de l'eixample del Temple i s'inaugurà el mercat, entre altres obres importants. El barri de Remolins estava habitat majoritàriament per pagesos i pastors, que desenvolupaven la seva vida diürna conreant camps a les hortes de Pimpió o pasturant per les muntanyes del Célio i, a la nit, dormien dins la ciutat per protegir-se de la inseguretat de la vida rural. L'única escola pública de Tortosa era la Mercé, tot i que hi havia diversos centres privats, i com a més important el col·legi de Sant Lluís, depenent del bisbat. Fou en aquest context que un bon grup de veïns de Remolins van demanar a l'Ajuntament la creació d'una escola per a xiquetes, segons l'escrit que ara ha localitzat el professor Juanjo Segarra i ha divulgat l'actual directora Eugènia Vela. Crida l'atenció, segons va expressar la directora territorial d'Ensenyament a l'acte commemoratiu, que es demanés una escola per a les noies, que aleshores registraven un nivell d'analfabetisme molt superior als nois, tot i que la gent que sabia llegir i escriure ben just arribava a un terç de la població.

L'escola de Remolins fa temps que es preocupa per reivindicar la seva història. Fa dos anys va catalogar tota la documentació existent al centre, principalment de caràcter administratiu però també històrics, i la va cedir a l'Arxiu Històric Comarcal del Baix Ebre. El fons està integrat per una cinquantena de documents, el més antic dels quals correspon a l'any 1912. Ignoro l'any exacte en què va començar a funcionar l'esco-

L'escola de Remolins ha estat sempre un element fonamental per a la vertebració del barri. Els antics alumnes s'hi senten plenament identificats.

la, caldria acudir als llibres d'actes municipals, però, a final del segle, consta que a Remolins hi havia una escola unitària, però de nois. Estava instal·lada a unes construccions

molt precàries i, després, van passar al mateix solar que la presó del Partit Judicial. La presó s'havia instal·lat, el 1848, a aquell que des de 1712 fora convent del Miracle dels

Carmelitans Descalços, al carrer de Santa Anna, vora la parròquia de Sant Jaume. Durant la guerra, tot quedà enderrocada. La presó va passar al convent de la Puríssima; el solar quedà exempt i, el 1940, s'enderrocaren les darreres restes de l'antic convent.

La construcció d'una nova escola a Remolins es va incloure dins el pla de reconstrucció de Tortosa per Regiones Devastadas. Al document presentat per l'Ajuntament, es demanava unes instal·lacions als afores del barri i amb més espais, però al final es va optar per fer un edifici nou al mateix solar. Les obres es varen realitzar entre 1941 i 1942 amb un pressupost inicial de 569.780 pessetes, segons el projecte de l'arquitecte Eduardo Torralas López, quantitat que se sobrepassaria amb escreix. Al moment

de ser acabada, l'escola de Remolins era la més moderna i funcional de la ciutat, constava de dues plantes amb aules assolajades i espais, una galeria exterior i un pati interior de jocs i esbarjo sota les muralles del castell. En obrir-se el centre, fou director David Carles, al qual succeí Fermin Viladrich, però un dels més recordats fou Àngel Aznar, arribat el 1957 de l'escola de Sant Jaume d'Enveja. Jo en tinc un especial record, perquè, per raons que no venen al cas, durant uns anys entre 1978 i 1982 tots els dies estava a la porta del centre després de dinar veient com hi entraven els alumnes. Entre 2004 i 2006, es van fer importants obres de consolidació, perquè l'edifici presentava patologies en l'estructura i escletxes a la coberta que feien tèmer per la seguretat. ■

EL COMPLEMENT

La segona escola pública de Tortosa

Tortosa Marina Pallás

Fa uns dies l'Escola de Remolins de Tortosa va celebrar, amb una jornada festiva per a alumnes i exalumnes, els 130 anys des que un grup de veïns del barri van demanar a l'Ajuntament de Tortosa la creació d'una escola per a xiquetes a Remolins. Aquest 2017 també ha coincidit que és el 75è aniversari de l'edifici actual del centre educatiu.

El cert és que es desconeix la data exacta de la fundació de l'Escola de Remolins. L'escola ha estat ubicada al mateix lloc just després de la Guerra Civil, però on havia estat abans es desconeix fins fa ben poc. El que sí que és segur és que el 25 de maig de 1887 uns veïns del barri de Remolins van presentar una instància a l'Ajuntament de Tortosa per demanar una escola de xiquetes per al barri. D'aquesta forma, l'escola ha pres com a referència aquesta data per celebrar l'efemèride. L'escola es converteix, així, en la segona pública de la ciutat, després de l'Escola de la Mercé.

Davant el desconeixement, el cen-

tre va decidir engegar un procés de recerca amb el professor Juanjo Segarra al capdavant. Al mateix centre van aparèixer un seguit de documents en forma de registres escolars que es remuntaven al 1912. L'escola va cedir aquest fons documental a l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre ara fa uns dos anys.

"Fa uns quatre anys vam reunir-nos amb l'alcalde de Tortosa i parlant amb ell ens va comentar si l'escola era centenària. No ho sabíem exactament, no sabíem la data de la seua fundació", explica la directora de l'Escola de Remolins, Eugènia Vela, sobre els inicis d'aquesta investigació. La data d'inauguració encara es desconeix, però l'equip docent va decidir seguir inspeccionant per descobrir nous detalls.

D'aquesta forma, ha sortit a la llum que l'escola va estar ubicada en llocs molt variats, segons ha aparegut en algunes referències o notícies de diaris de l'època. El primer que cal comprendre és que les escoles eren en aquells anys molt més petites que les actuals, i que almenys en el cas de Remolins en diferents èpoques va

estar separada entre xiquets o xiquetes, a més que al principi només s'impartien algunes assignatures. Així, per exemple, el centre, de la mà de Juanjo Segarra, ha descobert que cap al 1903 hi ha una referència que situava l'escola al seminari conciliar i presó (que estava ubicada a l'actual espai del centre) i que el 1907 apareix un document que la situa al 'ensanche de Remolinos'. També es té constància que l'escola per a xiquetes

La directora actual reconeix que fins fa poc no se sabia que l'escola era centenària

tes va estar uns anys al carrer Benifallet número 9, i l'escola per a xiquets al Balneari del Porcar. Com s'ha referenciat anteriorment, dos altres ubicacions van ser algunes dependències de l'antiga presó i fins i tot les taquilles de l'antiga plaça de bous (a l'actual plaça de la Immaculada).

"Un veí del barri de 93 anys ens ha explicat, per exemple, que ell va

començar l'escola cap als 4 anys al carrer Benifallet, després va estar a l'edifici de la Conserva i al Balneari del Porcar", detalla la directora.

Sembla, en definitiva, que l'escola va anar passant per diferents espais i els xiquets anaven sent col·locats on semblava oportú, fins que el 1942 es va inaugurar l'actual edifici. Al lloc on està ara l'escola, hi havia antigament un convent, que va ser desamortitzat, i després allí es va ubicar la presó de Tortosa. Com explica el periodista Josep Bayerri en aquest mateix mitjà, durant la Guerra Civil, aquell espai quedaria completament destruït pels bombardejos, i las Regiones Devastadas es van encarregar de fer-lo de nou.

L'escola, que compta actualment amb 180 alumnes i 23 professors, va celebrar el 25 de maig una jornada festiva per commemorar aquestes efemèrides. Es podia veure una mostra de fotografies, vídeos d'exalumnes, el material històric, i es va gaudir de l'actuació de la coral de l'Escola i de lo Golafre, que va cedir els gegants del barri, que representen molt per als veïns de Remolins.